

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sairaanhoitajakoulutus

Hillevi Maksimainen
Veera Matikainen

NUORTEN SEKSUAALISUUS JA SEN MONIMUOTOISUUS

Opinnäytetyö
Helmikuu 2021

OPINNÄYTETYÖ
Helmikuu 2021
Sairaanhoitajakoulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät
Hillevi Maksimainen ja Veera Matikainen

Nimeke
Nuorten seksuaalisuus ja sen monimuotoisuus

Toimeksiantaja
Suomen Punainen Risti

Tiivistelmä

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee nuoret 10–19-vuotiaksi. Tässä iässä tapahtuu erilaisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia muutoksia. Nuori alkaa rakentamaan omaa identiteettiään, ja samalla kiinnostus omaan seksuaalisuuteen ja seksiin kasvaa. Nuoret kokevat usein hämmennystä muuttuvista asioista ja he ovat haavoittuvassa vaiheessa elämää. Nuoret tarvitsevat oikeanlaista seksuaalikasvatusta ja ohjausta, koska sillä on todistettavasti ollut positiivisia vaikutuksia nuorten seksuaalikäyttäytymiseen ja seksuaaliasenteisiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli antaa nuorille tietoa seksuaalisuudesta ja sen monimuotoisuudesta. Työssä käsiteltiin seksuaalioikeuksia, seksuaaliterveyttä ja sen edistämistä sekä seksuaalikasvatusta. Lisäksi työstä löytyy tietoa eri sukupuolista sekä erilaisista seksuaalisista suuntautumisista.

Toimeksiantajaksi valikoitui Suomen Punainen Risti ja he toivoivat posteria nuorten seksuaalisuuden monimuotoisuudesta. Opinnäytetyö tehtiin toiminnallisia menetelmiä käyttäen ja tuotos toteutettiin posterin muodossa. Posterin sisältää seksuaalisuuden käsitteitä ja termejä, jotka on selitetty mahdollisimman selkeästi. Posterin lähetettiin arvioitavaksi 8. luokan oppilaille, ja he arvioivat posterin palautelomakkeisiin.

Saadun palautteen mukaan oppilaat saivat seksuaalisuudesta uutta tietoa, posterin oli selkeä ja sen ulkonäkö miellytti heitä. Jatkokehittämisideana voitaisiin tehdä laajempi tutkimus siitä, miten hyvin yläkouluikäiset tietävät seksuaalisuudesta sekä kehittää nuorten seksuaalikasvatusta saatujen tulosten mukaan.

Kieli
suomi

Sivuja 31
Liitteet 3
Liitesivumäärä 3

Asiasanat
nuoret, seksuaalisuus, monimuotoisuus

THESIS
February 2021
Degree Programme in Nursing

Tikkarinne 9
FI-80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. + 358 13 260 600 (switchboard)

Author (s)
Hillevi Maksimainen & Veera Matikainen

Title
Sexuality and Its Diversity in Adolescents
Commissioned by
Finnish Red Cross

Abstract

The World Health Organization defines an adolescent as an individual between ages 10 and 19. At this age, various physical, mental, and social changes take place. Adolescents begin to build their own identity and at the same time the interest in their own sexuality and sex grows. They often experience embarrassment about the occurring changes and they go through a vulnerable stage in their lives. Adolescents need appropriate sex education and guidance because it has been shown to have positive effects on their sexual behaviour and sexual attitudes.

The aim of this thesis was to give adolescents information about sexuality and its diversity. This thesis discusses sexual rights, sexual health and its promotion and sex education. In addition, it contains information on different genders and different sexual orientations.

This practise-based thesis was commissioned by the Finnish Red Cross. The output was implemented as a poster, which presents the concepts and terms of sexuality and explains them as explicitly as possible. The poster was sent for evaluation to 8th grade students and they provided feedback on a form.

According to the received feedback, the pupils received new information about sexuality, the poster was explicit, and they liked its layout. As an idea for further development, a more extensive study could be carried out on how detailed knowledge upper comprehensive school pupils have about sexuality and then develop sexual education for adolescents according to the results obtained.

Language

Finnish

Pages 31

Appendices 3

Pages of Appendices 3

Keywords

youth, sexuality, diversity

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Nuoren seksuaalisuus.....	6
2.1	Seksuaalisuus.....	6
2.2	Seksuaalioikeudet.....	7
2.3	Seksuaaliterveys ja sen edistäminen	8
2.3	Seksuaalisuuden puheeksi ottaminen	11
2.4	Seksuaalikasvatus	12
2.5	Seksuaalivähemmistöjen syrjintä.....	13
3	Sukupuolten monimuotoisuus.....	14
3.1	Cis-sukupuolisuus.....	14
3.2	Intersukupuolisuus.....	14
3.3	Transsukupuolisuus.....	15
3.4	Muunsukupuolisuus	16
4	Seksuaalinen suuntautuminen.....	17
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä	19
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat.....	19
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	19
6.2	Toimeksiantaja ja kohderyhmä	20
6.3	Posterin suunnittelu ja toteutus.....	21
6.4	Posterin arviointi	22
7	Pohdinta.....	23
7.1	Posterin tarkastelu	23
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	24
7.3	Ammatillinen kasvu.....	27
7.4	Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet.....	28
	Lähteet.....	29

Liitteet

Liite 1	Posterin etukansi
Liite 2	Posterin takakansi
Liite 3	Palautelomake

1 Johdanto

Seksuaalisuus on osa ihmistä koko elämän ajan. Seksuaalisuus käsitteenä pitää sisällään seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli, sukupuoli-identiteetit, sukupuoliroolit, mielihyvän, erotiikan, lisääntymisen ja seksuaalisuhteet. World Health Organization: WHO on määritellyt nämä edellä mainitut käsitteet Seksuaalikasvatuksen Standardit Euroopassa-julkaisussa vuonna 2010. (Santalahti 2018.)

Nuoruudessa tapahtuu niin fyysisiä, psyykkisiä kuin sosiaalisiakin muutoksia. Nuoruus on siirtymävaihe aikuisuuteen ja nuoruusiässä kiinnostus seksuaalisuutta kohtaan kasvaa. Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen on tärkeää, koska nuoret ovat haavoittuvassa iässä. Erilaiset seksitaudit, epätoivotut raskaudet ja vähäinen tieto seksistä ja seksuaalisuudesta ovat nuorten keskuudessa yleisempiä kuin aikuisilla. Tämän takia nuoret tarvitsevat seksuaalikasvatusta ja erilaisia seksuaaliterveyspalveluja, jotta voidaan edistää kokonaisvaltaista terveyttä. (Pakarinen 2019.)

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi nuorten seksuaalisuuden ja sen monimuotoisuuden, sillä mielestämme aihe on tärkeä ja ajankohtainen. On tärkeää antaa nuorille tietoa aiheesta, sillä seksuaalisuudesta ja sen monimuotoisuudesta ei mielestämme puhuta tarpeeksi.

Opinnäytetyömme tarkoitus on edistää nuorten seksuaaliterveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on antaa nuorille tietoa seksuaalisuudesta ja sen monimuotoisuudesta. Tehtävänä on tuottaa nuorille informatiivinen ja selkeä posterit seksuaalisuudesta. Toimeksiantajanamme toimii Suomen Punainen Risti Savo- Karjalan piiristä.

2 Nuoren seksuaalisuus

2.1 Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on osa ihmistä koko elämän ajan. Biologinen sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, seksuaalinen kehitys, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti sekä suvun jatkaminen kuuluvat seksuaalisuuteen. Seksuaalisuutta voi ilmaista ja kokea monella eri tavalla. Erilaisia seksuaalisia kokemuksia sekä ilmenemismuotoja ovat asenteet, ajatukset, halut, uskomukset, käyttäytyminen, fantasiat, roolit, suhteet ja seksuaalisuuden harjoittaminen. Seksuaalisuus voi pitää sisällään nämä kaikki asiat tai vain osan niistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019; Väestöliitto 2019.)

”Seksuaalisuus on se, mitä me olemme ja seksi sitä, mitä teemme” (Suomela 2009, 9). Jokaisella ihmisellä on vapaus määrittellä oma seksuaalisuutensa ja osa kokee sen tärkeämpänä kuin toiset. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Ihminen voi olla sukupuoleltaan inter-, trans- tai cis-sukupuolinen tai mahdollisesti jotain näiden väliltä. Osa ihmisistä määrittävät itsensä muunsukupuoliseksi tai sukupuolettomaksi ja osa ei halua määrittää sukupuolta laisinkaan, koska he eivät pidä sitä tärkeänä tai merkittävänä asiana. Ihminen määrittää itse oman seksuaalisen suuntautumisen. Erilaisia seksuaalisia suuntautumisia ovat heteroseksuaalisuus, homoseksuaalisuus ja bi-seksuaalisuus. Lisäksi on olemassa ihmisiä, jotka haluavat kyseenalaistaa seksuaalisuuden määrittelemisen kokonaan. On myös olemassa ihmisiä, jotka tuntevat vetovoimaa toiseen ihmiseen, mutta eivät halua seksuaalista kanssakäymistä. Tällaisia ihmisiä kutsutaan asek-suaaleiksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

WHO:n mukaan nuoret määrittellään 10–19-vuotiaiksi. Nuoruus on ajanjakso, jolloin käydään läpi erilaisia psykologisia, emotionaalisia ja sosiaalisia vaiheita. Sen aikana useimmiten persoonallisuuden rakentaminen saadaan päätökseen ja nuori yrittää tavoittaa identiteettinsä. Identiteetillä tarkoitetaan nuoren käsitystä

omasta persoonallisuudesta. Jo lapsuudessa muodostunut minäkuva ja identiteetti voi muuttua radikaalisti nuoruudessa. Tässä iässä kiinnostus seksuaalisuuteen ja seksiin kasvaa. Nuoret tulevat yhä tietoisemmiksi omista kehoistaan, joissa alkaa tapahtua myös fyysisiä muutoksia. Myös sosiaaliset suhteet tulevat yhä tärkeämmiksi tässä iässä, erityisesti vanhempiin ja ikätovereihin. Epävarmuus omasta kehosta on yleistä nuoruudessa. (Humanium 2019.)

Nuori voi tuntea vetoa samaa sukupuolta oleviin ikätovereihin, mikä voi tuntua nuoresta hämmentävältä. Tämä on kuitenkin normaalia, sillä nuoruudessa erilaiset kokeilut ja fantasiat ovat yleisiä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2019.)

2.2 Seksuaalioikeudet

Seksuaalioikeudet ovat jokaisen ihmisen ihmisoikeus riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuolesta, terveydentilasta tai ihonväristä. Seksuaalioikeudet koskevat jokaista ihmistä ja jokaisen velvollisuus on kunnioittaa toisten ihmisten seksuaalioikeuksia. Nämä oikeudet ovat lähtökohta seksuaaliterveyden edistämiseen ja ylläpitämiseen. Keskeisimmät seksuaalioikeudet ovat oikeus omaan seksuaalisuuteen, oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, oikeus näkyä, oikeus yksityisyyteen ja oikeus vaikuttaa. (Väestöliitto 2019.)

Oikeus omaan seksuaalisuuteen määritellään niin, että jokaisella ihmisellä on oikeus tuntea seksuaalista halua, kokea seksuaalista nautintoa, fantasioida, määritellä oma seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuolensa haluamallaan tavalla. Jokaisella on oikeus saada seksuaalikasvatusta elämän eri vaiheissa. Tieto seksuaalisuudesta ohjaa tekemään vastuullisia ja itsenäisiä päätöksiä koskien omaa seksuaalisuutta. Seksuaalioikeudet takaavat ruumiillisen koskemattomuuden. Jokaisella ihmisellä on oikeus kieltäytyä seksistä ja siihen liittyvästä toiminnasta ja saada apua, jos on joutunut kohtaamaan seksuaalista uhkaa tai väkivaltaa. Seksuaaliterveyspalvelut kuuluvat yhdenvertaisesti kaikille ihmisille. Palvelujen tulisi olla helposti saatavilla, luotettavia ja turvallisia riippumatta asuinpaikasta. Ehkäisy- ja seksuaalineuvonta, sopiva ehkäisymenetelmä, seksitautien testaus

ja hoito sekä raskauden keskeytys kuuluvat jokaisen ihmisen seksuaalioikeuksiin. Seksuaalioikeudet takaavat jokaiselle oikeuden tulla kuuluksi ja nähdyksi. Oikeuksiin kuuluu myös olla turvassa syrjinnältä, väkivallalta sekä häirinnältä. Seksuaalioikeudet turvaavat jokaisen ihmisen yksityisyyttä, mikä perustuu siihen, että jokaisella on oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteen liittyen. Jokaisella on oikeus vaikuttaa ja olla osallisena päätöksenteoissa, jotka liittyvät seksuaalisuuteen. Tämä takaa nuorille oikeuden vaatia seksuaalikasvatusta, tuoda mielipiteitä ilmi ja vaikuttaa näin omaan seksuaalisuuteen. (Väestöliitto 2019.)

2.3 Seksuaaliterveys ja sen edistäminen

Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin tilaa. Hyvään seksuaaliterveyteen kuuluu kunnioittava ja positiivinen asenne seksuaalisuutta ja seksuaalisuhteita kohtaan. Syrjintä, väkivalta ja pakottaminen eivät kuulu terveisiin seksuaalisuhteisiin. (World Health Organization 2019.)

Seksuaaliterveyttä ohjataan valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Terveystoimintalaki 1326/2010, tartuntatautilaki 583/1986 ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011 sisältävät seksuaaliterveyden edistämistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

Nuorten seksuaaliterveyden edistämiseen kuuluu raskauden ja seksitautien ehkäisy. Varhaisessa vaiheessa aloitettu seksuaalikasvatus ja ohjaus ovat tärkeitä suunnittelemattomien raskauksien ja seksitautien ehkäisyssä. Nuorten tulisi saada tietoa erilaisista ehkäisymenetelmistä ja heidän tulisi tietää mistä ehkäisyn voi hankkia, miten ehkäisyä käytetään ja miten tulee toimia, jos sen kanssa tulee ongelmia. (Kuortti & Halonen 2018.) Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut ovat tärkeitä nuorten seksuaaliterveyden edistämässä. (Terveys ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Suomen kunnat järjestävät nuorille suunnattuja ehkäisyneuvolapalveluja, joista voidaan puhua myös perhesuunnitteluneuvolan nimellä. Perhesuunnitteluneuvolan palveluihin kuuluvat laajasti ehkäisyyn liittyvät asiat ja niiden hoitaminen ehkäisyneuvolassa, seksuaaliterveysneuvonta ja papa-näytteiden otto. (Siun Sote 2019.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintamallissa sekä Käypä hoitosuosituksessa on esitetty alle 20-vuotiaiden nuorten ilmaisen ehkäisyn puolesta. Kuntien välillä on kuitenkin suuria eroja ehkäisyvälineiden ilmaisjakelussa. (Kuortti ym. 2018.) Helsingin kaupungin sivujen mukaan Helsingin kaupunki tarjoaa alle 25-vuotialle helsinkiläisille ja helsinkiläisille opiskelijoille ilmaisen ehkäisyn. (Helsingin kaupunki 2019). Pienemmät kunnat eivät välttämättä tarjoa ilmaisjakelua samalla tavalla.

Nuorten seksitautien hoito ja seulonta tulisi olla helposti saatavilla kouluterveydenhuollossa tai erillisissä toimipakoissa, jotta kynnyks testeihin menemiseen olisi mahdollisimman pieni. Klamydian ja tippurin maksuton testaus on nykyisin mahdollista tehdä kotona, joka on monelle nuorelle helpotus. HPV rokotteet ovat parantaneet nuorten seksuaaliterveyttä ja niiden turvallisuudesta ja tehosta on syytä keskustella nuorten kanssa aktiivisesti. (Kuortti ym. 2018.)

Seksuaalisen väkivallan ja häirinnän ehkäisy edistää nuoren seksuaaliterveyttä. Ehkäisy alkaa jo lapsuudessa, jolloin omien rajojen tuntemusta ja turvataitoja opetellaan kotona ja päivähoitossa. Seksuaaliterveyden edistämiseksi on siis mukana varhaiskasvatus, koulut sekä neuvolat. Vuonna 2017 tehdyssä kouluterveyskyselyssä 6,5% yläkoululaisista, 5,5% lukiolaisista sekä 7,5% ammattioppilaitoksissa opiskelevista oppilaista olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa viimeisen vuoden aikana. (Kuortti ym. 2018.)

Yhteiskunnalliset asiat vaikuttavat seksuaaliterveystilanteeseen yksilötason lisäksi. Seksuaalikasvatus, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, media, nuorisokulttuurit, monikulttuurillisuus, eriarvoistuminen sekä yhteiskunnallinen ilmapiiri ovat seksuaaliterveyteen vaikuttavia asioita. (Kuortti ym. 2018.)

Seksuaalikasvatus alkaa jo alakoulussa eri oppiaineiden yhteydessä, mutta varsinkin terveystiedontunneilla. Sen laatu ja sisältö on riippuvainen opettajan taidoista ja motivaatiosta opettaa seksuaalisuutta aiheena. Usein nuoret eivät saa kysymyksiin vastauksia, joten he menevät tutkimaan asioita internetistä esimerkiksi pornosivuilta, joka on epävirallinen tietokanava. Koulujen tulisi tunnistaa nuorten tietotarve ja kehittää seksuaalikasvatusta nuorten tarpeiden. Terveystiedon ammattilaisella on vastuu ottaa seksuaalisuus puheeksi esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. (Kuortti ym. 2018.)

Sosiaalinen media on nuorten keskuudessa suosittua ja niin myös usein seksuaalitiedon lähde. Merkittävä osa nuorista katsoo pornoa ja yrittävät löytää tietoa ja taitoja sitä kautta. Sosiaalinen media voi helposti luoda nuorille paineita esimerkiksi ulkonäköasioissa ja mediasta voi tulla oman identiteetin rakentamisen väline. Vanhempien ja terveystiedon ammattilaisien on hyvä olla tietoisia median vaikutuksista nuoriin ja tarkastella median luomia kuvia kriittisesti. (Kuortti ym. 2018.)

Eri kulttuureissa ja uskonnoissa seksuaalisuus asiat eroavat toisistaan. Maahanmuuttaja nuorilla voi olla huonompi tietämys seksuaalisuus asioista, kun kansainvälisillä. Seksuaalisuuteen voi liittyä joissakin kulttuureissa rajoituksia ja niistä ei välttämättä puhuta. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että he saavat seksuaalikasvatusta neuvoiloissa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. (Kuortti ym. 2018.)

Koulutustaso ja mielenterveysongelmat vaikuttavat seksuaaliterveyteen merkittävästi. Peruskoulun varaan jääneillä nuorilla on todettu enemmän klamydia infektioita sekä raskaudenkeskeytyksiä kuin korkeakoulututkinnon suorittaneilla nuorilla. Mielenterveysongelmaisilla, etenkin masennuksesta kärsivillä nuorilla on

enemmän riskikäyttäytymistä kuten ehkäisyn laiminlyömistä sekä varhain aloitettu seksielämä. (Kuortti ym. 2018.)

Positiivinen ja hyväksyvä yhteiskunnan asenne nuorten seksuaalisuutta kohtaan edistää seksuaaliterveyttä. Hyväksyvä arvomaailma vaikuttaa opetussisältöihin, ehkäisyn saatavuuteen, terveyspalveluihin sekä suhtautumiseen sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen. Seksuaalivähemmistöt kokevat kiusaamista ja kuormitusta psyykkisesti muita nuoria enemmän. Itsemurhat ovat vähemmistöjen keskuudessa yleisempiä. (Kuortti ym. 2018.)

2.3 Seksuaalisuuden puheeksi ottaminen

Jokaisessa asiakaskohtaamisessa terveydenhuollon ammattilaisen kanssa pitäisi olla mahdollisuus puhua seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä teemoista. Terveydenhuollon ammattilaisen on hyvä osata ottaa seksuaalisuus puheeksi tilanteissa, joissa asiakas voi tarvita tukea ja neuvoja seksuaalisuuteen liittyen. Ohjeistuksen tulisi tapahtua niin, että ammattilaisen omat arvot ja asenteet eivät tule keskusteluissa esille. Ammatillinen työote on puheeksi ottamisen perusta. Puheeksi ottamista ohjaavat ammattihenkilöille suunnatut eettiset ohjeet. Ohjeistuksiin on tärkeää tutustua terveydenhuollon ammattilaisen työpaikasta riippumatta. Jotta ammattilaisen ja asiakkaan keskustelu seksuaalisuudesta olisi luontevaa, on keskeisten käsitteiden ymmärtäminen molempien osapuolten kohdalta tärkeää. Asiakaskontaktissa on tärkeää olla läsnä, jotta asiakkaalla on helpompaa lähestyä ammattilaista. Terveydenhuollon ammattilaisen on tärkeää luoda asiakkaalle turvallinen ja luotettava ilmapiiri, jotta seksuaalisuudesta olisi helppo puhua. Erilaiset sairaudet voivat vaikuttaa asiakkaan itsetuntoon ja kehonkuvaan. Hoitajan velvollisuus on ottaa mahdolliset vaikutukset puheeksi ja tarjota tietoa aiheesta asiakkaalle. Jos asiakkaan sairaus vaatii erilaisia hoitoja, tutkimuksia tai toimenpiteitä, jotka vaikuttavat hänen seksuaalisuuteensa on hänen saatava tietoa ja ohjausta siihen liittyen. Terveydenhuollon ammattilaisen käyttämien ilmaisujen tulisi olla sukupuolineutraaleja. On suositeltavaa käyttää esimerkiksi sanaa kumppani, kuin puhua asiakkaalle tyttö- tai poikaystävästä tietämättä asiakkaan

suuntautumisesta. Asiakas on tarvittaessa hyvä osata ohjata seksuaaliterapeutin vastaanotolle, jos tilanne sitä vaatii. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Nuorten seksuaaliohjauksessa on tärkeää ymmärtää nuoren kehitysvaiheet ja ottaa huomioon fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset nuoren elämässä. Jotta puhuminen nuoren kanssa olisi sujuvaa, on terveydenhuollon ammattilaisen osattava olla aktiivinen seksuaalisuuden puheeksi ottamisessa, sillä nuorella voi olla haastavaa aloittaa itse keskustelu aiheesta. Aktiivinen kuuntelu ja läsnäolo ovat tärkeitä keskustelun onnistumiseksi. Nuoren kehitysvaiheisiin kuuluu oman seksuaalisuuden etsiminen ja tutkiminen. Ammattilaisen tehtävä on tukea ja ohjata nuorta seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Seksuaaliterveyspalvelujen tulisi olla kaikkien ihmisten saatavilla riippumatta sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, kehitysvammasta sekä kulttuurisesta taustasta. (Ritamo, Ryttyläinen-Korhonen & Saarinen 2011, 51–53.)

2.4 Seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatus kuuluu jokaisen ihmisen seksuaalioikeuksiin ja sitä tarvitaan jokaisessa elämänvaiheessa. Terveydenhuoltolaki 338/2011 määrää, että kunnan tulee järjestää terveysneuvontaa, joka pitää sisällään seksuaaliterveyden. Seksuaalikasvatusta voi saada virallisempina esimerkiksi koulussa terveystiedon tunnilla tai koluteveyden hoitajalta tai epävirallisesti, kotona vanhempien toimesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Nuoret tarvitsevat tietoja ja taitoja seksuaalisuuteen liittyen, jotta he kykenevät tekemään harkittuja päätöksiä heidän elämäänsä liittyen. Seksuaalikasvatus voi auttaa nuoria kehittämään tietoisuutta ja ymmärrystä seksuaalisuuden arvoista, sukupuolten tasa-arvoisuudesta, monimuotoisuudesta, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, sekä asenteista ja taidoista, jotka edistävät turvallisia, terveellisiä ja positiivisia suhteita. (World Health Organization 2018.)

On olemassa vahvaa näyttöä seksuaalikasvatuksen positiivisista vaikutuksista nuorten keskuudessa. Nuorten lisääntynyt tietoisuus seksuaali- ja lisääntymisterveydestä on parantanut nuorten asenteita seksuaalisuutta kohtaan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että opetussuunnitelmiin pohjautuvat seksuaalikasvatusohjelmat ovat saaneet aikaan, sen että nuoret ovat vastuullisempia seksuaalikäyttäytymisessä. Seksuaalikasvatuksen ja tutkimuksen mukaan nuorilla on vähemmän seksikumppaneita, riskikäyttäytyminen on vähentynyt ja nuoret ovat tulleet vastuullisemmiksi kondomin, sekä muiden ehkäisymenetelmien käytössä. (World Health Organization 2018.)

2.5 Seksuaalivähemmistöjen syrjintä

Syrjintä on ryhmän tai yksilön suunnitelmallista hylkimistä ja asettamista ihmisiä eriarvoiseksi. Syrjintä luokitellaan kiusaamisen muodoksi. Syrjintä voi olla välitöntä, välillistä, häiritsemistä, ohjeistettua tai käskettyä syrjintää. Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan ihmisten luokittelua eri asemaan sukupuolen perusteella. Esimerkiksi sukupuolella tai seksuaalisella suuntautumisella voi olla merkitystä työn saamisessa. Välillinen syrjintä ei ole aina tarkoituksen mukaista. Sellaiseksi voidaan luokitella esimerkiksi tilanne, jossa naistyönhakija jätetään palkkaamatta raskauden epäilyn takia, vaikka tilanteesta ei ole varmuutta. Syrjinnäksi voidaan laskea muun muassa seksuaalinen häirintä, sukupuoleen liittyvä häirintä ja erilaiset vihapuheet. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2019; Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2019.)

Nuori ikä, naissukupuolisuus, vähemmistöön kuuluminen ja pienituloisuus lisäävät tasa-arvobarometrin tilastollisen analyysin mukaan häirinnän riskiä. Seksuaalivähemmistöt ja etenkin transseksuaalit kokevat enemmän ahdistelua, väkivaltaa ja syrjintää kuin seksuaalinen enemmistö. Euroopan perusoikeusviraston 2015 vuonna tekemän tutkimuksen mukaan transseksuaalit kokivat bi-, lesbo- ja homoseksuaaleja enemmän syrjintää. Tutkimustulosten mukaan kolmasosa vastaajista ei halunnut tuoda julki transseksuaalisuutta, koska he pelkäsivät joutuvansa kokemaan vihaa, uhkailua ja väkivaltaa. Puolet vastaajista kertoi välttelevänsä tiettyjä paikkoja tai tiloja, jotta he eivät joutuisi kokemaan pelottavia

tilanteita. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että edellä mainitut kokemukset vaikuttavat transsukupuolisten arkielämään. Poliittisilla toimenpiteillä ja lainsäädännöllä on suuri merkitys transihmisten hyvinvointiin. Lait ja toimenpiteet muuttavat uskomuksia, sosiaalisia normeja ja myötävaikuttavat positiivisesti perusoikeuksien tukemiseen ja suojeluun. (European union agency for fundamental rights 2014, 11; Oikeusministeriö 2019.)

3 Sukupuolten monimuotoisuus

3.1 Cis-sukupuolisuus

Cis-sukupuolinen ihminen voi olla mies tai nainen, joka tuntee olevansa tyytyväinen siihen sukupuoleen, mihin on syntynyt. Eli nainen on syntymässään määritetty tytöksi ja mies pojaksi. Cis-sukupuolisuus on lähtöisin englannin sanasta cisgender ja se on vastakohta sanalle transgender. (Seta 2019.)

Enemmistö kansastamme on cis-sukupuolisia ja yhteiskunnassamme vallitseekin cis-normi eli cis-oletus. Tällä cis-normatiivisuudella tarkoitetaan sellaista ajattelutapaa, jossa ihmisen tulisi olla joko nainen tai mies sukupuoleltaan. Tällainen ajattelutapa voi olla peräisin siitä, että ihminen olettaa hänen ympärillään olevan vain cis-sukupuolisia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

3.2 Intersukupuolisuus

Useasti intersukupuolisuus ja transsukupuolisuus saatetaan sekoittaa, sillä niissä molemmissa on kyse siitä, ettei sukupuoli-identiteetti ole itsestään selvä. On hyvä tiedostaa, että inter- ja transsukupuolisilla henkilöillä on kuitenkin mahdollisesti erilaiset kokemukset ja tarpeet. Henkilön on myös mahdollista olla sekä inter- ja transsukupuolinen samaan aikaan. (Intersukupuolisuus 2019.)

Intersukupuolisuus on käsite, jolla voidaan tarkoittaa sitä, että erilaisia sukupuolitettuja piirteitä ei voida suoraan luokitella nais- tai miestyypilliseksi. Näistä sukupuolitetuista piirteistä esimerkkinä ovat sukuelimet, kromosomit ja hormonitoiminta. Lapsi voi jo syntyessään olla intersukupuolinen, joka tarkoittaa sitä, että hänen sukupuoltaan ei pystytä määrittämään tytöksi tai pojaksi ulkoisten sukuelinten perusteella syntymähetkellä. Kuitenkin vain hyvin pieni osa intersukupuolisista ihmisistä pystytään määrittelemään sellaiseksi syntymähetkellä. Lääketieteen historian aikana lapsen genitaalit on ollut tapana leikata vastaamaan naisen tai miehen genitaaleja, jos lapsi on ollut syntyessään intersukupuolinen. Tästä on kuitenkin ristiriitaista tietoa, onko leikkaus aina tarpeen tai hyväksi lapselle. Ristiriitaista asiasta tekee se, että lapsen leikkaava kirurgi ei voi tietää, mihin sukupuoleen ihminen kokee kuuluvansa aikuisena. (Seta 2019; Trasek 2019.)

Osa intersukupuolisista ihmisistä huomaa asian murrosiässä, esimerkiksi silloin, jos kuukautiset eivät ala tai aikuisena, jolloin asia voi tulla ilmi lapsen saannin vaikeudessa. Setan sivujen mukaan intersukupuolisia ihmisiä on Suomessa arviolta noin 1200–93 000. Määrän arvio on noin karkea siitä syystä, että se riippuu, kuinka intersukupuolisuus määritellään. (Seta 2019.)

3.3 Transsukupuolisuus

Transsukupuolisuudessa henkilö kokee, että oma sukupuoli ei vastaa samaa sukupuolta, mitä syntymätodistuksessa on määritelty. Tällöin voidaan puhua sukupuoliristiriidasta. Esimerkiksi miehen kehoon syntynyt henkilö voi kokea olevansa sukupuoleltaan nainen ja toisinpäin. Jos sukupuoliristiriitaisuus on voimakasta se voi usein kehittää psyykkisiä oireita, jotka taas alentavat ihmisen yleistä hyvinvointia. Usein transsukupuoliset henkilöt haluavat sukupuolenkorjausleikkauksen. Osa transsukupuolisista ihmisistä tietävät olevansa jo lapsuudesta asti transsukupuolisia, kun taas osa huomaa sen vasta myöhemmällä iällä. (Trasek 2019; Seta 2019.)

4 Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen on sitä, että ihminen tuntee vetovoimaa tai ihas-tusta toista ihmistä kohtaan. Seksuaalinen suuntautuminen ei ole yksiselitteinen käsitys vaan se voi muokkaantua ihmisen elämän aikana. Nuorten seksuaalinen identiteetti on vasta kehitysvaiheessa, jonka takia oman seksuaalisen suuntautu-misen löytäminen voi viedä aikaa. (Nuorten netti 2019; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Heteroseksuaalisuudella tarkoitetaan ihmisen kiinnostusta vastakkaiseen suku-puoleen. Eli mies kiinnostuu naisesta tai vastaavasti toisinpäin. Yhteiskunnas-samme vallitsee heteronormatiivinen käsite. Heteronormatiivisuudessa heterous nähdään luonnollisempana, toivotumpana ja parempana kuin muut seksuaaliset suuntautumisen muodot. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmiset olettavat heterosek-suaalisuuden olevan eräänlainen normi. (Nuorten netti 2018.)

Suomessa on noin 5–15 % ihmisiä, jotka kuuluvat seksuaalivähemmistöön. Sek-suaalivähemmistöihin kuuluvat homot, lesbot ja biseksuaalit. Homoseksuaalisuu-dessa ihminen on kiinnostunut oman sukupuolen edustajasta. Homo tarkoittaa miestä, joka on kiinnostunut toisesta miehestä ja lesboksi taas kutsutaan nais-henkilöä, joka on kiinnostunut toisesta naisesta. Biseksuaalit ovat kiinnostuneita molemmista sukupuolista eli naisista sekä miehistä. (Seta 2019.)

Homoseksuaalisuus oli rikos vielä 1971 vuoteen asti. Vuodesta 2002 saman su-kupuolen edustajat ovat voineet rekisteröidä parisuhteensa. Myöhemmin vuonna 2017 laki mahdollisti saman sukupuolen edustajien avioliiton. Uudistuneen avio-liittolain myötä vähemmistöjen parisuhteen rekisteröinti ei ole enää mahdollista. Vuoden 2018 lopulla 3960 henkilöä eli avioliitossa samaa sukupuolta olevan kanssa. Suurin osa avioliiton solmineista oli naispareja ja heitä oli 66 %. Vuodesta 2000 lähtien sateenkaariperheiden määrä on kasvanut tasaisesti. Sateenkaari-perheillä tarkoitetaan lapsiperheitä, joissa ainakin toinen vanhemmista on osa sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöä. Tilastoinnissa voidaan kuitenkin vain käsi-tellä ne sateenkaariperheet, joissa vanhemmat ovat rekisteröineet parisuhteen

tai solmineet avioliiton. Suomessa vuonna 2018 oli 785 sateenkaariperhettä. (Pietiläinen & Pohjanpää 2019; Seta 2019.)

Seksuaalivähemmistöt kohtaavat heteroseksuaaleja useammin väkivaltaa, syrjintää ja kiusaamista. Vähemmistöjä kohtaan voi esiintyä erilaisia fobioita, kuten homo- ja bifobia. Fobialla tarkoitetaan kohtuutonta pelkotilaa, tiettyihin asioihin tai tilanteisiin liittyen. Yhteiskunnassamme ”homottelu” on yleistä ja sanaa homo käytetään haukkumasanana, vaikka homo tarkoittaa ihmisen identiteettiä. Näitä käsitteitä käytetään tällöin väärin, kun asioista ei ole riittävästi tietämystä. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset kohtaavat ennakkoluuloja ja erilaiset stereotyyptit heitä kohtaan ovat yleisiä. Yleistyksiä seksuaalivähemmistöjä kohtaan ei kannata tehdä, sillä vähemmistöryhmien moninaisuus on laaja. (Seta 2019.)

Vähemmän tunnettuja seksuaalisen suuntautumisen muotoja ovat panseksuaalit ja aseksuaalit. Näiden lisäksi on vielä uudempia määritelmiä, jotka eivät kuitenkaan itsessään määritä seksuaalista suuntautumista, tai ota kantaa henkilön omaan sukupuoleen. Tällaisista esimerkkeinä ovat femme-, andro- ja gynoseksuaali. (Seta 2019.)

Panseksuaaleilla tarkoitetaan ihmisiä, jotka tuntevat emotionaalista ja/tai seksuaalista vetoa kaikkia sukupuolia kohtaan, sukupuolella ei ole heille merkitystä. Termi panseksuaali vapauttaa luokittelun, jossa sukupuolella olisi merkitystä. Panseksuaalisuus ja biseksuaalisuus ovat osalti päällekkäisiä suuntautumismuotoja. Aseksuaalisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilö ei tunne lainkaan tai tuntee vain vähän seksuaalista vetovoimaa muita ihmisiä kohtaan. Aseksuaalit voivat kuitenkin tuntea muunlaisia vetovoiman tunteita, esimerkiksi romanttiset, emotionaaliset ja esteettiset mieltymyksen tunteet toista ihmistä kohtaan. Aseksuaalisuus ei poissulje parisuhteen mahdollisuutta. (Aseksuaalisuus 2019; Seta 2019.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoitus on edistää nuorten seksuaaliterveyttä. Tavoitteena on antaa nuorille tietoa seksuaalisuuden monimuotoisuudesta. Tehtävänä on tuottaa informatiivinen ja selkeä posterit nuorten seksuaalisuudesta Suomen Punaisen Ristin käyttöön.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi vaihtoehto ammattikorkeakouluissa toteutettavista opinnäytetöistä. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote. Esimerkiksi se voi olla ohjeistus, kirja, portfolio, tietopaketti tai tapahtuma. Tuotoksen toteutustavan valitsemisessa on tärkeää huomioida kohderyhmä ja mukauttaa toiminnallisen osuuden sisältöä kohderyhmää palvelevaksi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulisi olla käytännön toteutuksen lisäksi sen raportointi kirjallisessa muodossa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10, 51.)

Raportissa tulee olla vastaukset kysymyksiin mitä, miksi ja miten on tehty. Siinä tulee olla myös tulokset, johtopäätökset, oma prosessi, tuotos ja ammatillinen kasvu. Opinnäytetyö on julkinen asiakirja, joten sen pääsee lukemaan kuka tahansa. Työn tekemiseen kannattaa varata hyvin aikaa, koska se on pitkä prosessi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65–67.)

Ammattikorkeakoulutuksen tavoitteena on valmistaa opiskelijat toimimaan oman alansa ammattilaisina. Opinnäytetyön pitäisi olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen ja osoittaa tekijöiden riittävä tietojen ja taitojen hallinta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10, 51.)

6.2 Toimeksiantaja ja kohderyhmä

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Suomen Punainen Risti. Se on suomalainen kansalaisjärjestö, joka auttaa erilaisten onnettomuuksien ja katastrofien satuessa. Punainen risti toimii Suomessa sekä ulkomailla eri puolilla maailmaa avun tarvitsevien keskuudessa. Se perustettiin vuonna 1877, josta lähtien se on toiminut kansallisena yhdistyksenä. Toiminnassa on mukana työntekijöitä sekä vapaaehtoisia 500 eri osastossa ympäri Suomea. Punaisessa Ristissä työskentelee ja toimii 40 000 vapaaehtoista, 80 000 jäsentä, 100 000 säännöllistä lahjoittajaa ja 132 000 verenluovuttajaa. (Suomen Punainen Risti 2019.)

Punaisella Ristillä on esimerkiksi seuraavanlaisia toimintamuotoja: hätäapua kotimaan onnettomuustilanteissa, ensiapuryhmiä, ensiapukoulutuksia, ystävöitymistä, omaishoitajien tukea, keräyksiä, lahjoituksia, terveystoimintaa, terveyden edistäminen (seksuaaliterveys ja päihdetyö), veripalvelut ja turvapaikan hakijoiden tukeminen sekä monikulttuurinen toiminta. Punainen Risti auttaa ympäri maailmaa erilaisissa luonnononnettomuuksissa ja sotien uhreiksi joutuneita. (Suomen Punainen Risti 2019.)

Punainen Risti on mukana edistämässä seksuaaliterveyttä esimerkiksi Pluspiste-toiminnallaan. Pluspiste tarjoaa ilmaista neuvontaa seksuaaliterveydestä ja järjestää maksutonta hiv-testausta nimettömänä. Suomessa toimii neljä eri Pluspistettä, jotka tarjoavat näitä palveluja. Pluspisteen työntekijät ovat Punaisen Ristin kouluttamia vapaaehtoisia työntekijöitä. (Finnish Red Cross 2019.) Pluspisteestä on mahdollista saada myös neuvoa muissa seksiteitse tarttuvista taudeista ja turvaseksistä. (Suomen Punainen Risti 2019.)

Opinnäytetyömme on suunnattu nuorille yläkouluikäisille ja toisen asteen opiskelijoille. Punainen Risti toivoi meidän keskittyvän opinnäytetyössä nuorten seksuaalisuuteen ja sen monimuotoisuuteen. Heidän mielestään aihe on tärkeä ja ajankohtainen, koska siitä on vain vähän tuotettua materiaalia. Punainen Risti on

tehnyt paljon työtä esimerkiksi tarttuvien tautien ehkäisyssä, hoidossa ja tietoisuuden levittämisessä. Jatkossa Punainen Risti haluaa lisätä nuorten tietoisuutta seksuaalisuuden monimuotoisuudesta. Heidän toiveenansa oli, että tuottaisimme posterin, joka olisi selkeä ja nuorten tietoa lisäävä.

6.3 Posterin suunnittelu ja toteutus

Posterin on rajattu ja ytimekäs tiivistelmä jostakin isommasta aihealueesta ja sen tarkoituksena on antaa lukijalle uutta tietoa tiivistetyssä muodossa. Hyvässä posterissa on tarpeeksi selkeä ja kiinnostava otsikko sekä visuaalisesti miellyttävä ulkonäkö. Kuvan tulee olla aiheeseen johdatteleva ja herättää lukijan mielenkiinto. Hyvässä posterissa on otettu huomioon kohderyhmä. Esimerkiksi meidän kohderyhmämme ovat nuoret, jonka takia halusimme käyttää posterissa paljon värejä ja valitsimme kuvan, josta välittyi positiivinen tunnelma. Luotettavassa posterissa täytyy mainita tekijät, lähteet ja mahdolliset yhteistyökumppanit. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Aloitimme suunnittelemaan posteria keväällä 2020, kun tietoperustamme opin-
näytetyöhön oli valmis. Halusimme toteuttaa tuotoksemme nuorille informatiivisen posterin muodossa. Aluksi suunnittelimme, että posterin olisi A4 kokoinen ja tekisimme itse kannen kuvan posteriin. Löysimme kuitenkin pixabaysta mielestämme sopivan kuvan posterin aiheeseen ja valitsimme sen. Kuvan löytyttyä aloimme suunnittelemaan posterin etukantta. Halusimme, että posterin olisi mielenkiintoa herättävä ja positiivista vaikutelmaa antava. Kuvan lisäksi laitoimme etukanteen opinnäytetyömme pääkäsitteet: seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet, sukupuoli ja terveyskasvatus. Toimeksiantajamme toivoi, että korostaisimme posterissa vielä seksuaalisuuden olevan voimavara ja positiivinen asia. Sen myötä lisäsimme posteriin positiivisia asioita seksuaalisuudesta. Toiselle sivulle avasimme etukannessa olevat käsitteet. Päädyimme tekemään posterista A4 kokoinen, että sitä voi paremmin hyödyntää erilaisissa tapahtumissa esimerkiksi seinällä tai nuorelle kotiin annettavaksi tietolehtiseksi.

6.4 Posterin arviointi

Kysyimme toimeksiantajaltamme ideoita ja toiveita posteriiimme. Saimme ohjeeksi tehdä posterista positiivinen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta uutta tietoa antava. Kysyimme säännöllisesti palautetta toimeksiantajalta ja muokkasimme posteria uusien ehdotuksien mukaan. Koimme, että saimme tehdä tuotoksesta oman näköisen. Lopullinen posterit valmistui marraskuussa 2020. Toimeksiantajamme mielestä posterit on positiivista mielikuvaa seksuaalisuudesta antava ja ulkomuodoltaan onnistunut.

Posterin valmistuttua otimme yhteyttä Pielisjoen koulun liikunnan ja terveystiedon opettajaan. Kysyimme olisiko mahdollista, että hän voisi esitellä posterimme terveystiedon tunnilla yläkouluikäisille oppilailleen, jonka jälkeen he arvioisivat sen tekemällemme palautelomakkeelle. Pielisjoen koulun liikunnan ja terveystiedon opettaja vastasi meille, että tämä sopisi oikein hyvin, sillä hänellä oli pian aiheena tunneillaan nuorten seksuaaliterveys. Lähetimme tämän jälkeen opettajalle sähköpostilla valmiin posterimme sekä palautelomakkeen. Hän esitteli posterimme 8-luokkalaisille opiskelijoilleen marraskuussa.

Saimme palautteet opettajan kautta excel-työkalussa ja oppilaat saivat antaa palautteen nimettömästi. Vastaajia oli yhteensä 12. Ensimmäinen kysymys palautelomakkeessa oli, "Saitko posterista uutta tietoa?" Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, sain uutta tietoa, sain jonkun verran uutta tietoa ja en saanut uutta tietoa. Neljä oppilasta vastasi saaneensa uutta tietoa, kaksi sai jonkun verran uutta tietoa ja kuusi oppilasta ei saanut uutta tietoa. Toinen kysymys oli, "Jos sait uutta tietoa, mitä se oli?" Oppilaat olivat vastanneet: "Että seksi ja seksuaalisuus ovat eri asioita", "Uusia sukupuolia", "Tietoa eri seksuaalisuuksista", "Ja niitä seksuaalisuhtautumisia, joita en tiennyt". Kolmas kysymys oli "Miellyttikö posterin ulkonäkö sinua?" Vastausvaihtoehdot olivat: kyllä miellytti, en osaa sanoa ja ei miellyttänyt. Kuusi oppilasta vastasi kyllä miellytti, viisi vastasi en osaa sanoa ja yksi vastasi ei miellyttänyt. Viimeinen kysymys oli "Oliko posterit mielestäsi selkeä?" Kymmenen oppilasta vastasi kyllä, posterit oli selkeä ja kaksi vastasi en osaa sanoa.

7 Pohdinta

7.1 Posterin tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli edistää nuorten seksuaaliterveyttä. Jokaisella nuorella on oikeus seksuaalikasvatukseen, joka kuuluu seksuaalioikeuksiin. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Erityisesti nuorten on tärkeää saada seksuaalikasvatusta, koska sillä on tutkimusten mukaan todettu olevan positiivista vaikutusta nuorten keskuudessa. Nuorten lisääntynyt tietoisuus seksuaalisuudesta on parantanut heidän asenteitansa seksuaalisuutta kohtaan sekä nuoret ovat vastuullisempia seksuaalikäyttäytymisessä. (World Health Organization 2018.) On tärkeää, että nuoret saavat oikeanlaista tietoa seksuaalisuudesta, koska he ovat herkässä iässä ja heidän ajatuksensa seksuaalisuudesta ovat heräämässä.

Tavoitteena oli antaa nuorille tietoa seksuaalisuuden monimuotoisuudesta. Nuoret, jotka määritellään 10–19-vuotiaiksi käyvät läpi ajanjaksoa, jossa rakennetaan omaa persoonallisuutta ja identiteettiä. Nuorille voi olla hämmentävää etsiä omaa identiteettiä ja asenteita seksuaalisuutta kohtaan. (Humanium 2019.)

Tämän vuoksi on tärkeää, että nuoret tietävät eri sukupuolista, seksuaalioikeuksista, erilaisista seksuaalisuuksista ja mitä seksuaalinen syrjintä tarkoittaa. Posterista saadun palautteen mukaan osa nuorista kertoi saaneensa uutta tietoa eri seksuaalisuuksista, sukupuolista ja yksi vastaajista oppi erottamaan, että seksuaalisuus ja seksi ovat eri asioita.

Tehtävänä oli tuottaa informoiva ja selkeä posterit nuorten seksuaalisuudesta. Posterit tarkoittaa sitä, että se on selkeä ja helposti sekä nopeasti luettavissa. (Jyväskylän yliopisto 2021). Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että he saivat uutta tietoa posterista, se oli selkeä ja sen ulkonäkö miellytti. Saimme tehtyä posterista hyvän kokonaisuuden, jossa on tarpeeksi tietoa tiivistetyssä muodossa.

Huomasimme opinnäytetyön edetessä, että seksuaalisuuden eri käsitteet olivat melko tuntemattomia ja niistä löytyi melko vähän tietoa. Eri sukupuolten ja seksuaalisten suuntautumisten rajat eivät ole täysin selkeitä ja yksiselitteisiä, jonka vuoksi seksuaalikäsitteet eivät ole aina helposti ymmärrettäviä. Alun perin olisimme halunneet kysyä palautetta laajemmalla joukolla nuoria. Vallitsevan koronatilanteen vuoksi emme kuitenkaan päässeet alkuperäisen suunnitelman mukaan vierailemaan kouluille, vaan jouduimme ottamaan yhteyttä yläkouluihin sähköpostin kautta. Saimme ainoastaan Pielisjoen kouluun yhteyden ja sieltä vain yksi luokka antoi meille palautetta posterista. Olisimme halunneet saada useamman nuoren mielipiteen posterista, jolloin olisimme saaneet vielä kattavammin tietoa, onko posterissa uutta ja hyödyllistä tietoa nuorille.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Etiikassa käsitellään kysymyksiä oikeasta ja väärästä. Opinnäytetyötä tehdessä on otettava huomioon erilaiset eettiset kysymykset. Hyvä tieteellinen käytäntö on edellytys eettisesti hyvälle opinnäytetyölle. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 23.)

Kun opinnäytetyö on tehty hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, se on eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja tulokset uskottavia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Suomessa julkinen hallinto ohjaa ja valvoo tutkimushankkeiden eettisyyttä ja pätevyyttä. Opetusministeriö on laatinut tieteellisten menettelytapojen ohjeet, joita tutkijoiden ja asiantuntijoiden tulisi käyttää. Hyvään tieteelliseen toimintatapaan kuuluu, että opinnäytetyöntekijät ovat työtä tehdessään huolellisia, rehellisiä ja tarkkoja. Muiden tekijöiden tuotoksia on kunnioitettava ja arvostettava asianmukaisella tavalla. Yksityiskohtainen suunnittelu, toteutus ja raportointi ovat osa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym. 2008, 23–24.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tärkeimpiä lähtökohtia on ihmisarvon kunnioittaminen. Jokaisella ihmisellä on itsemääräämisoikeus, joka tarkoittaa sitä, että ihminen saa itse päättää haluaako hän osallistua tutkimukseen. Opinnäytetöissä on tärkeää välttää epärehellisyyttä, joka esimerkiksi tarkoittaa sitä, että toisten työtä

ei saa plagioida eli luvatta lainata itselleen. Plagiointi on toisen tekstin käyttämistä omana ilman toisen lupaa. Jos toisen tekstistä ottaa suoria lainauksia, on se merkittävä asianmukaisesti kirjoittajan omaan tekstiin. Opinnäytetyön tuloksia tulisi tarkastella kriittisesti eikä niitä saa yleistää. Raportoinnin on oltava huolellisesti ja selkeästi tehty, eikä siinä saa harhaanjohtaa lukijaa. Kenenkään osapuolten osuutta ei saa väheksyä. Kaikkien opinnäytetyön tekoon osallistuneiden nimet on mainittava julkaistussa tuotoksessa. Jos opinnäytetyön tekoon on saatu rahoitusta, sitä ei tule väärinkäyttää. Tarvittaessa tekijän on pystyttävä selvittämään rahoituksensa käyttö. (Hirsjärvi ym. 2008. 24–27.)

Uskottavuus, reflektiivisyys, siirrettävyys ja vahvistettavuus ovat laadullisen tutkimuksen luotettavuuden perusta. Edellä mainittujen kriteerien avulla voidaan arvioida toiminnallisen opinnäytetyön luotettavuutta. (Kylmä & Juvakka 2007, 127–128.) Tässä opinnäytetyössä uskottavuutta lisäsi se, että valitsemamme aihe kiinnosti meitä itseämme erittäin paljon ja tutustuimme siihen ennen kuin aloimme kirjoittaa tietoperustaa. Uskottavuutta vahvisti lisäksi se, että olimme aktiivisesti yhteydessä toimeksiantajaamme koko prosessin ajan ja saimme häneltä kehitysideoita posteria varten. Kuuntelimme ja otimme hänen ideansa huomioon. Reflektiivisyys näkyy siten, että teimme posterin omien kykyjen ja taitojemme mukaan. Opinnäytetyössämme siirrettävyys näkyy siten, että nuorilta saadun palautteen perusteella seksuaalisuuden monimuotoisuudesta olisi hyvä puhua enemmän ja avoimesti sekä antaa aiheesta lisää tietoa nuorille. Vahvistettavuutta opinnäytetyössämme lisäsi se, että pidimme prosessin aikana oppimispäiväkirjaa itseämme varten sekä teimme aikataulun, jonka mukaan pyrimme etenemään opinnäytetyön prosessin aikana.

Opinnäytetyön uskottavuutta lisää se, että tutkimukseen osallistuneiden käsitykset tutkimuksesta ovat samanlaisia kuin tutkimustulokset. Uskottavuutta lisää keskusteluyhteys tutkimuksen osallistujien kanssa prosessin aikana. Uskottavuutta tutkimukseen tuo myös keskustelu samaa aihetta tutkivien henkilöiden kanssa. Opinnäytetyön tekijän tulee tutusta ja perehtyä aiheeseen huolellisesti, jotta uskottavuus lisääntyy. Myös päiväkirjan pitäminen on osa uskottavuutta. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.)

Reflektiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että opinnäytetyön tekijä ymmärtää omat kyvyt ja mahdollisuudet tutkimuksen teon aikana. Tutkimusraportissa tekijä kuvaa lähtökohdat tutkimukseen, mikä edistää sen reflektiivisyyttä. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.)

Siirrettävyys tarkoittaa sitä, että opinnäytetyössä saadut tulokset ovat mahdollista siirtää vastaavanlaisiin tuotoksiin. Jotta lukijan on mahdollista arvioida opinnäytetyön tulosten siirrettävyyttä, on opinnäytetyössä oltava kuvailevaa tietoa prosessissa mukana olleista henkilöistä ja ympäristöstä. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.)

Vahvistettavuus on osa opinnäytetyön prosessia ja se edellyttää, että kirjaaminen on sellaista, että toisten henkilöiden on mahdollista seurata opinnäytetyön etenemistä. Tutkimuspäiväkirja on osa laadullista opinnäytetyön prosessia. Tutkimuspäiväkirjaa kirjoitetaan ja käytetään muistiinpanoja apuna koko opinnäytetyön prosessin aikana. Vahvistettavuuden kannalta oppimispäiväkirjaa voidaan hyödyntää tarkasteltaessa luotettavuutta. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.)

Noudatimme opinnäytetyötä tehdessä Karelia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhjeita ja hyödynsimme aktiivisesti opettajien antamaa opinnäytetyöohjausta. Tiedonhaussa pyrimme löytämään luotettavia ja uusia lähteitä. Tarkastelimme kriittisesti lähteitä, joista otimme tietoa opinnäytetyöhön. Suomenkielisten lähteiden lisäksi etsimme tietoa englanninkielisistä lähteistä. Rajasimme aiheitamme tiedonhaku varten ja käytimme enintään 10 vuotta vanhoja nettilähteitä. Kirjat, joita käytimme lähteinä, olivat luotettavia, vaikka ne olivat yli 10- vuotta sitten valmistettuja teoksia. Posterin arvioivat nuoret kuuluivat kohderyhmäämme. Vaikka vastaajia oli vähän vallitsevan koronatilanteen takia, pystyimme hyödyntämään vastaajien antamaa palautetta työssä. Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia pystyisi hyödyntämään jatkossa, jos aiheesta tehtäisiin laajempaa tutkimusta. Ohjaavat opettajat ja toimeksiantaja ovat olleet koko prosessin aikana ajan tasalla työstä ja antaneet ohjeita työn edistymiseen.

Posterin arviointi oli nuorille vapaaehtoista ja vastaaminen toteutettiin anonyymisti. Seksuaalisuus voi olla nuorille arka aihe, jonka takia anonyymisti vastaaminen oli paras vaihtoehto posterin arviointiin. Pyrimme välttämään plagiointia ja kirjoitimme käyttämämme lähteet ja lähdeviitteet ohjeiden mukaisesti. Luimme saadut palautteet huolellisesti ja kirjoitimme ne posterin arviointikappaleeseen tarkasti.

7.3 Ammatillinen kasvu

Tavoitteenamme oli, että yläkouluikäiset nuoret saisivat uutta tietoa seksuaalisuudesta ja sen monimuotoisuudesta posterin muodossa. Oppilaiden vastausten perusteella suurin osa kertoi saaneensa uutta tietoa ja posterin ulkomuoto miellytti heitä. Toimeksiantajamme oli tyytyväinen posterin sisältöön ja ulkomuotoon. Hän oli erityisen tyytyväinen siihen, että posterissa painottuu seksuaalisuuden positiivinen näkökulma. Uskomme, että posteriamme voidaan jatkossa hyödyntää erilaisissa nuorille suunnatuissa tapahtumissa.

Tiesimme alusta asti, että haluamme tehdä opinnäytetyön nuoriin ja seksuaalisuuteen liittyen. Idean posteriin antoi toimeksiantajamme, jonka kanssa ideoimme yhdessä sen sisältöä. Posterituntui luontevalta tavalta lähestyä aihetta ja ajattelimme, että se on selkein tapa antaa tietoa nuorille seksuaalisuudesta. Opinnäytetyöprosessimme on ollut melko pitkä, sillä aloitimme sen jo keväällä 2019. Tietoperustan hankinnassa kesti pitkään, sillä tietoa löytyi vain vähän. Etenkin seksuaalisuuntautumisista löytyi erittäin vähän tietoa. Nuorten näkökulman esille tuominen tekstiin oli haastavaa, koska suuri osa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on samanlaista kaiken ikäisille. Myös hoitotyön näkökulman esille tuominen toi haasteita, koska löysimme aiheesta vain vähän tietoa. Ajoittain oli vaikeaa löytää yhteistä aikaa opinnäytetyön tekemiselle, koska asuimme jonkin aikaa eri paikkakunnilla, kävimme molemmat töissä opinnäytetyön ohella sekä teimme viimeiset työharjoittelut eri ajankohtina.

Työskentelymme yhdessä sujui hyvin alusta lähtien. Molemmilla oli samanlaiset ajatukset ja toiveet opinnäytetyöstä. Mielestämme onnistuimme tekemään toimivan ja mielenkiintoisen posterin Punaisen Ristin käyttöön. Vaikka tiedonhaku oli haastavaa, saimme kirjoitettua tarpeeksi tietoperustaa opinnäytetyöhön.

Opimme työtä tehdessä sen, että seksuaalisuus aiheena on monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä. Seksuaalisuuden käsitteitä on nykyisin erittäin paljon, ja ne eivät välttämättä ole niin yksiselitteisiä määritelmiä. Opimme, että käsitteitä on eri sivustoilla määritelty melko hyvin ja nuorille suunnattuja sivustoja on paljon. Tutkimustuloksia meidän aiheestamme ei löytynyt paljoa. Olisimme mielestämme voineet tehdä tiedonhakua hieman laajemmin ennen kirjoittamisvaihetta sekä suunnitella prosessin aikataulua tarkemmin.

7.4 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet

Opinnäytetyömme tuotosta voidaan hyödyntää kouluissa nuorten terveystiedon tunneilla, terveydenhoitajan vastaanotolla esimerkiksi seinällä julisteena, ehkäisyneuvoiloissa, nuorten vapaa-ajan viettopaikoissa, kuten nuorisotaloilla sekä Suomen Punaisen Ristin erilaisissa tapahtumapisteissä. Posteria voidaan käyttää julisteena seinällä tai pienemmässä muodossa lehtisenä.

Mietimme, että aihettamme voitaisiin jatkossa kehittää niin, että nuorilta kysyttäisiin etukäteen, miten paljon heillä on tietoa seksuaalisuudesta ja mitä uutta tietoa he toivoisivat saavansa. Olisi hyvä kartoittaa mistä aihealueista nuoret toivoisivat tietoa lisää. Mietimme, että olisi hyvä tuottaa tutkimus, missä selvitetään miten hyvin nuoret ylipäättensä Suomessa tuntevat ja tietävät seksuaalisuuden monimuotoisuudesta ja termeistä. Tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää, onko Suomen seksuaalikasvatus riittävää vai onko sitä tarvetta kehittää.

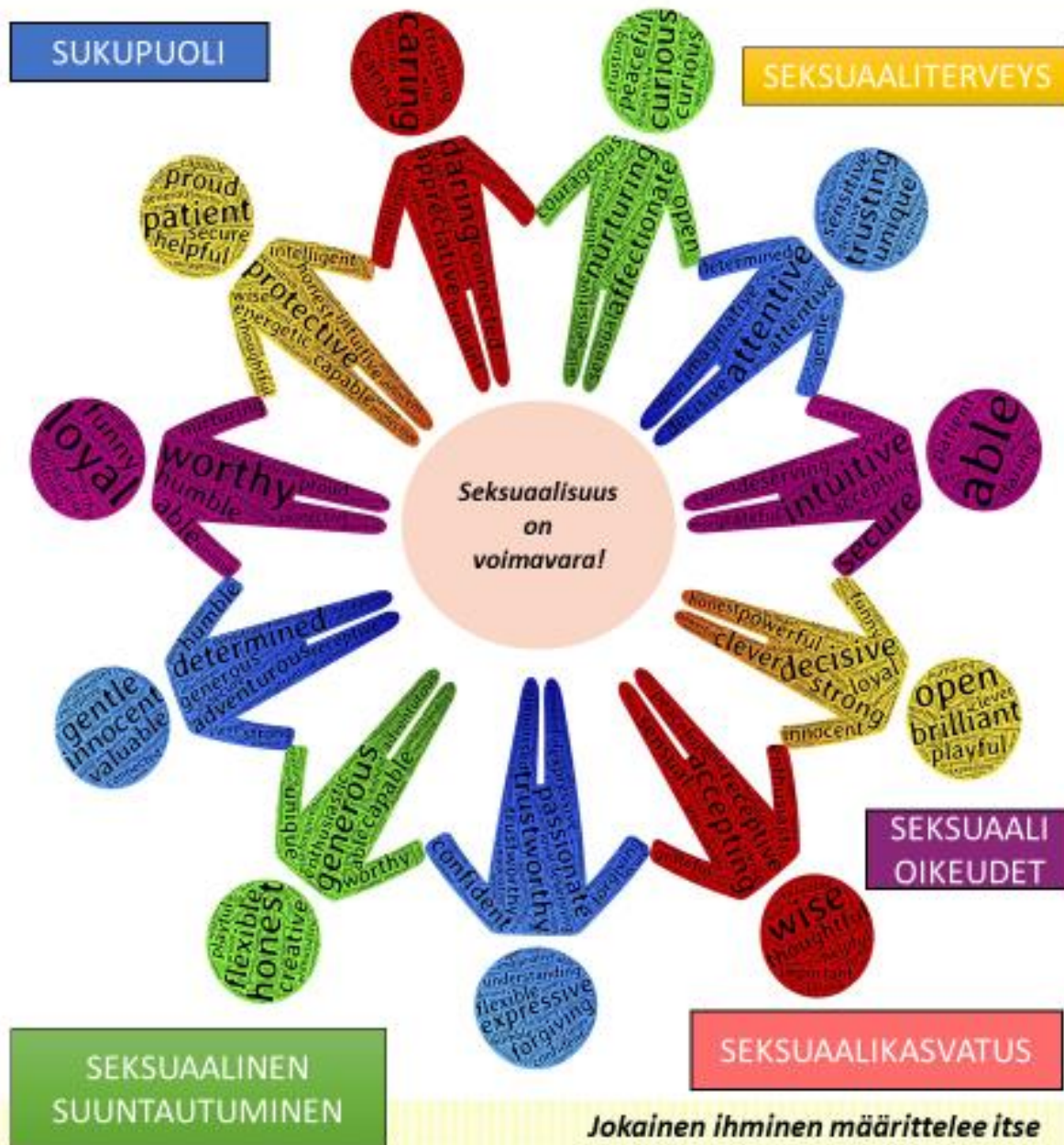
Lähteet

- Aseksuaalisuus. 2019. <https://aseksuaalisuus.fi/>. 22.9.19.
- European union agency for fundamental rights. 2014. Transihmisenä Euroopan unionissa. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-being-trans-eu-comparative-summary_fi.pdf. 24.10.2019.
- Finnish Red Cross. 2019. Join HIV and sexual health work volunteers. <https://www.redcross.fi/node/1555/join-hiv-and-aids-work-volunteers>. 7.12.2019.
- Helsingin kaupunki. 2018. Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille. <https://www.hel.fi/uutiset/fi/sosiaali-ja-terveysvirasto/ilmainen>. 8.2.2021.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Humanium. 2019. Adolescents sexuality. <https://www.humanium.org/en/adolescents-sexuality/> 24.9.2019.
- Intersukupuolisuus. 2019. Usein kysytyt kysymykset. <http://intersukupuolisuus.fi/faq/> 24.9.2019.
- Jyväskylän yliopisto. 2021. Tieteellisen posterin perusperiaatteita. <http://www.arthis.jyu.fi/digicult/posteri/posteri/index.html> 10.1.2021.
- Kuortti, M & Halonen, M. 2020. Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14270>. 7.2.2021.
- Kärnä, T. 2017. Muunsukupuolisuus. Duodecim. https://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=dlk01196 27.9.2019.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. 1.–2. painos. Helsinki: Edita.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2019. 12–15-vuotiaan seksuaalinen kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-seksuaalinen-kehitys/> 24.9.2019.
- Nuorten netti. 2018. Seksuaalinen suuntautuminen. <https://www.nuorten-netti.fi/seksuaalisuus/seksuaalinen-suuntautuminen/> 1.10.2019.
- Oikeusministeriö. 2019. Eri väestöryhmien kokema syrjintä. <https://yhdenvertaisuus.fi/eri-vaestoryhmien-kokema-syrjinta>. 24.10.2019.
- Pakarinen, M. 2019. Ammattiin opiskelevien nuorten seksuaalikäyttäytyminen ja siihen liittyvät tiedot ja asenteet ennen seksuaaliterveysinterventiota ja sen jälkeen. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105679/978-952-03-1089-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 11.12.2019.
- Pietiläinen, M., Pohjanpää, K. 2019. Lakimuutokset näkyvät sateenkaariväen tilastoinnissa – samaa sukupuolta olevan kanssa avioliitossa 4 000 suomalaista. <http://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/lakimuutokset-nakyvat-sateenkaarivaen-tilastoinnissa-samaa-sukupuolta-olevan-kanssa-avioliitossa-4000-suomalaista/> 6.10.2019.
- Punainen Risti. 2019a. Historia. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia>. 5.9.2019.
- Punainen Risti. 2019b. Mikä on Suomen Punainen Risti? <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>. 5.9.2019.
- Punainen Risti. 2019c. Pluspisteet. <https://www.punainenristi.fi/tule-mukaan/hiv-tyohon/pluspisteet>. 5.9.2019.

- Ritamo, M. Ryttyläinen-Korhonen, K. Saarinen, S. 2011. Seksuaalineuvonnan tueksi. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80221/638fa3f5-4df4-4dc8-86e9-37e0d9db7a9c.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 1.11.2019.
- Santalahti, T. 2018. Opettajan opas- nuorten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys. Duodecim. <https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/opettajalle-ja-opiskeluhuollolle/opettajan-opas-nuorten-seksuaalisuus-ja-seksuaaliterveys>. 11.12.2019.
- Siun Sote. 2019. Perhesuunnitteluneuvola. <https://www.siunsote.fi/perhesuunnitteluneuvola> 24.9.2019.
- Seta. 2019. Muunsukupuolisuus. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-mo-ninaisuus/muunsukupuolisuus/> 27.9.2019.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Seksuaaliterveyden edistäminen. <https://stm.fi/seksuaaliterveys> 23.9.2019.
- Suomela, A. 2009. Seksi. Kaikki mitä tulee tietää. Jyväskylä. Ajatuskirjat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Keskeiset käsitteet. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetel-mat/seksuaalisuus-puheeksi/keskeiset-kasitteet 1.10.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Lapset, nuoret ja perheet. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetel-mat/seksuaalisuus-puheeksi/keskeiset-kasitteet. 19.9.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019c. Seksuaalinen häirintä. <https://thl.fi/en/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta> 23.10.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019d. Seksuaalisuus puheeksi. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetel-mat/seksuaalisuus-puheeksi 30.10.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019e. Tasa-arvo sanasto. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>. 13.11.2019.
- Trasek. 2019a. Intersukupuolisuus. <http://trasek.fi/perustietoa/intersukupuoli-suus/>. 22.9.2019.
- Trasek. 2019b. Transsukupuolisuus. <http://trasek.fi/perustietoa/transsukupuoli-suus/>. 22.9.20219.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta> 7.11.2019.
- Vilkka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.
- Väestöliitto. 2019a. Seksuaalisuus. <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/>. 19.9.2019.
- Väestöliitto. 2019b. Seksuaalioikeudet. <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>. 20.9.2019.
- Väestöliitto. 2019c. Seksuaalioikeudet ja – kasvatus. <https://www.vaestoliitto.fi/kansainvalisyys/tietoa-seksuaalioikeuksista/seksuaalioikeudet-ja-kasvatus/> 24.9.2019.
- World health organization. 2018. WHO recommendations on adolescent sexual and reproductive health and rights. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/275374/9789241514606-eng.pdf?ua=1> 23.9.2019.
- World health organization. 2019. Sexual health. https://www.who.int/topics/sexual_health/en/. 8.12.2019.

Yhdenvertaisuus Valtuutettu. 2019. Mikä on syrjintää? <https://www.syrjinta.fi/mika-on-syrjintaa>- 23.10.2019.

NUORTEN SEKSUAALISUUS JA SEN MONIMUOTOISUUS

- **Seksuaalioikeudet** = Keskeisimmät seksuaalioikeudet ovat; oikeus omaan seksuaalisuuteen, oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, oikeus näkyä, oikeus yksityisyyteen ja oikeus vaikuttaa.
- **Seksuaaliterveys** = Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan fyysisen,- psyykkisen- ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin tilaa.
- **Seksuaalikasvatus**=Seksuaalikasvatus kuuluu jokaisen ihmisen seksuaalioikeuksiin ja sitä tarvitaan jokaisessa elämänvaiheessa.
- **Cis-sukupuolisuus**= Cissukupuolinen ihminen voi olla mies tai nainen, joka tuntee olevansa tyytyväinen siihen sukupuoleen, mihin on syntynyt.
- **Intersukupuolisuus** = Lapsi voi jo syntyessään olla intersukupuolinen, joka tarkoittaa sitä, että hänen sukupuoltaan ei pystytä määrittämään tytöksi tai pojaksi ulkoisten sukuelinten perusteella. Intersukupuolisuus voidaan huomata myös myöhemmällä iällä tai se voi jäädä kokonaan huomaamatta. Intersukupuoliselta henkilöltä voi puuttua esimerkiksi kohtu, kivekset tai munasarjat.
- **Transsukupuolisuus** = Transsukupuolisuudessa henkilö kokee, että oma sukupuoli ei vastaa samaa sukupuolta, mitä syntymätodistuksessa on määritelty. Usein transsukupuolisen henkilöt haluavat sukupuolenkorjausleikkaukseen.
- **Muunsukupuolisuus** = Muunsukupuolinen henkilö ei koe olevansa suoranaisesti mies- tai naissukupuolta, vaan jostain siltä väliltä.
- **Seksuaalinen suuntautuminen** = Seksuaalinen suuntautuminen on sitä, että ihminen tuntee vetovoimaa tai ihastusta toista ihmistä kohtaan.
- **Heteroseksuaalisuus** = Heteroseksuaalisuudella tarkoitetaan ihmisen kiinnostusta eri sukupuolen edustajaa kohtaan.
- **Homoseksuaalisuus** = Homoseksuaalisuudessa ihminen on kiinnostunut oman sukupuolen edustajasta.
- **Biseksuaalisuus** = Biseksuaalit ovat kiinnostuneita molemmista sukupuolista eli naisista sekä miehistä.
- **Panoseksuaalisuus** = Panoseksuaaleilla tarkoitetaan ihmisiä, jotka tuntevat emotionaalista ja/tai seksuaalista vetoa kaikkia sukupuolia kohtaan, sukupuolella ei ole heille merkitystä.
- **Aseksuaalisuus** = Aseksuaalisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilö ei tunne lainkaan tai tuntee vain vähän seksuaalista vetovoimaa muita ihmisiä kohtaan. Aseksuaalit voivat kuitenkin tuntea muunlaisia vetovoiman tunteita, esimerkiksi romanttiset, emotionaaliset ja esteettiset mieltymyksen tunteet toista ihmistä kohtaan.

Palautelomake

1. Saitko posterista uutta tietoa?

- Kyllä, sain uutta tietoa
- Sain jonkun verran uutta tietoa
- En saanut uutta tietoa

Jos sait uutta tietoa, mitä se oli?

2. Miellyttikö posterin ulkonäkö sinua?

- Kyllä miellytti
- En osaa sanoa
- Ei miellyttänyt

3. Oliko posterisi mielestäsi selkeä?

- Kyllä, posterisi oli selkeä
- En osaa sanoa
- Ei ollut selkeä

Muuta palautetta posterista:

Kiitos palautteesta!

Hillevi Maksimainen & Veera Matikainen, Karelia- ammattikorkeakoulu 2020.